

การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน
ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

THE DEVELOPMENT OF THE CREATIVE LEADERSHIP PROGRAM FOR
DEVELOPING THE GENERAL PRIVATE EDUCATION TEACHERS IN REGIONAL
EDUCATION OFFICE NO.1

ชนนิกานต์ เอี่ยมละออ¹ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร² และธนีนาฏ ณ สุนทร³
Chonnikan lamla-or¹ Chainarong Suvarnasara² and Taneenart Na Soontorn³

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ
วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

^{2,3}สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ วิทยาลัยปรัชญาและการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

¹Doctor of Philosophy Educational Administration and Leadership Philosophy and
Educational College Saint John's University

^{2,3}Educational Administration and Leadership Philosophy and Educational College Saint
John's University

E-mail: chonnikaniam@gmail.com¹, chai285-126@hotmail.com²,

Received:	December 9, 2020
Revised:	May 12, 2021
Accepted:	May 19, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 2) เพื่อทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ 3) เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนอินทโมลีประทาน จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แบบทดสอบก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แบบประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และแบบสังเกตพฤติกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ประกอบด้วย (1) หลักการและแนวคิด (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาของโปรแกรม แบ่งเป็น 2 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำ (2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (3) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) และ (4) การจินตนาการ (Imagination) และโมดูลที่ 2 การมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ประกอบด้วย (1) ความหมายและความสำคัญของการมีความยืดหยุ่น และ (2) ลักษณะของการมีความยืดหยุ่น 4) กิจกรรม 5) สื่อ/อุปกรณ์ และ 6) การวัดผลและประเมินผล 2) ผลการทดลองใช้และการ

ประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ความรู้ของครูผู้เข้าร่วมการพัฒนา มีผลการประเมินต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ครูมีความรู้ และ 3) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 คือ การเพิ่มเนื้อหาในโมดูลที่ 1 เพื่อให้เกิด ความชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาโปรแกรม โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop the creative leadership program for developing the private general education teachers in regional education office no.1, 2) to experiment and evaluate the creative leadership program, and 3) to modify the creative leadership program. The samples were purposive sampling 30 Intamoleepratan's teachers. Research instruments were the creative leadership program, pre-posttest, evaluation assessment form and behavior observation analyzing the data by frequency, mean, standard deviation, and t-test.

The result revealed that: 1) the creative leadership program for developing the private general education teachers in regional education office no.1 consisted of (1) principles and concepts (2) objectives (3) content, there were 2 modules: the first module was the creative leadership consisted of (1) leadership (2) creative leadership (3) vision and (4) imagination and the second module was the flexibility consisted of (1) meaning and importance of flexibility and (2) the type of flexibility 4) activities 5) media/material and 6) evaluation. 2) The result of experimentation and evaluation had been showed by the t-test were different as statistically significant at .05 which meant that the learning and behavior change were taking place and 3. The creative leadership program was modified by adding more detail in the content as in the first module obviously.

Keywords

Creative Leadership, The Development Program, The General Private Education

ความสำคัญของปัญหา

“การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา ความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพ ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ” (พระราชดำรัส พระราชทานแก่ครูใหญ่ และนักเรียน ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต 22 กรกฎาคม

2520) ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งต่อประเทศชาติ และการดำรงชีวิตของบุคคล การที่ได้ก็จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดี มีประสิทธิภาพ และมีความรู้ความสามารถมากขึ้นเพียงใดนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาคือ ครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการจะขับเคลื่อนการศึกษาโดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา

ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ส่งผลให้ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาให้ทันต่อเหตุการณ์ในการจะพัฒนาคนให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่มีความสลับซับซ้อนเพื่อเป็นปัจจัยในการพัฒนาสังคมต่อไปต้องใช้เครื่องมือสำคัญที่เรียกว่า การศึกษา กล่าวคือ การศึกษาจะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ซึ่งองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO, 1997) ได้ศึกษาคุณลักษณะของคนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 แบบ ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้ (Learning to do) การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) จะเห็นได้ว่ายูเนสโกกำหนดคุณลักษณะของคนผ่านการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ที่เน้นในระบบการศึกษาและสมรรถนะของผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต ได้กำหนดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นสร้างทักษะ การคิดอย่างสร้างสรรค์ และการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา Schleicher ผู้อำนวยการองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนเพื่อความสำเร็จในอนาคต (Schleicher, 2020)

การศึกษาในปัจจุบันมีขอบเขตของความรู้ที่เปลี่ยนแปลงและแผ่ขยายอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายและสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์จึงเป็นเรื่องยากที่ครูจะจัดการเรียนการสอนในรูปแบบหรือแนวเดิมเพื่อพัฒนานักเรียนเหมือนในอดีตได้ แต่ต้องมีรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาได้อย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีใหม่ ๆ และมุ่งเน้นให้มีความยืดหยุ่น เกิดจินตนาการผ่านกระบวนการคิด ดังที่ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์ ให้มุมมองว่า ครูไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องกลับมาดูการศึกษาโดยรวมของเราได้ปฏิรูปการศึกษาที่เน้นทักษะ เพื่อนำไปสู่การมีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพแล้วหรือยัง เพราะขณะนี้โลกที่พัฒนาแล้วได้เน้นการสร้างสรรคอะไรใหม่ ๆ ออกมาที่สอดคล้องกับตลาดและขายได้ เช่น โทรศัพท์มือถือไอโฟน ส่วนโลกกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจะเน้นแต่กิจวัตรประจำวันไม่มีดีไซด์อะไรออกมา เราจึงกลายเป็นผู้บริโภคยุคใหม่ เป็นลูกค้านายอยู่รำไป ฉะนั้นต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ของเด็กให้รู้จักการสร้างสรรค์ ร่วมกันวางแผน รู้จักแยกแยะ รู้จักประยุกต์ วิจัยค้นคว้า สร้างผลงาน วางแผนและประมวลผลเป็น (Sinlarat, 2020) ครูจึงต้องเร่งปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน โดยการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะความสามารถที่จำเป็นให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตามในช่วงศตวรรษนี้ภาวะ

ผู้นำกลายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาพฤติกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน ด้วยภาวะผู้นำไม่ได้มีแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ (Bennis, 2002)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นพฤติกรรมของครูที่จะปฏิบัติงานให้สู่เป้าหมายที่กำหนดโดยครูจะเป็นแบบที่ตี มีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อจูงใจให้เกิดการพัฒนาได้ตามวัตถุประสงค์ มีความยืดหยุ่นในการคิดและการตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ คิดนอกกรอบ ไม่ยึดติดกับ “กรงขังความคิด” (Chareonwongsak, 2010) จึงต้องมีการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้วยการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนการใช้ความคิดสร้างสรรค์ นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อครูได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และสามารถนำไปใช้โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ เน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อจูงใจ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด และเกิดทักษะที่สำคัญ จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เนื่องจากปัญหาในเขตสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ครูสังกัดโรงเรียนเอกชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ดังปรากฏผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าระดับเกณฑ์มาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ (Regional Education Office No.1, 2019) เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมกับนักเรียนให้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ทันทเหตุการณ์ในการเปลี่ยนแปลงของโลกและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในปัจจุบันให้เกิดประสิทธิผล

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

แนวทางการพัฒนาครูให้เกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
2. เพื่อทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1
3. เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Method) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 เพื่อทดลองและประเมินผล

โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 และเพื่อปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 รวมทั้งสิ้น 20 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยการยกร่างโปรแกรมจากข้อมูลการวิเคราะห์ความจำเป็น และนำมาตรวจสอบความถูกต้องต้องสมบูรณ์ด้วยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จัดทำเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) แบบทดสอบก่อน-หลัง 2) แบบประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และ 3) แบบสังเกตพฤติกรรม โดยการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำไปหาค่าความยากง่าย และค่าความเชื่อมั่น

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 โดยการนำผลการประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นจุดอ่อน และพร้อมนำไปใช้ขยายผลในการพัฒนาครูต่อไป

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดโรงเรียนอินทโมลีประเทาน จำนวน 109 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดโรงเรียนอินทโมลีประเทาน จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
2) แบบทดสอบก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC ดังต่อไปนี้ ค่า IOC = 1 จำนวน 14 ข้อ ค่า IOC = 0.8 จำนวน 2 ข้อ และค่า IOC = 0.6 จำนวน 4 ข้อ ทั้งนี้ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด จำนวน 20 ข้อ ค่าความยากง่าย 0.27-0.73 ซึ่งมีค่าอยู่ในเกณฑ์ (0.20 – 0.80) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบก่อน-หลังทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

3) แบบประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป โดยมีค่า IOC ดังต่อไปนี้ ค่า IOC = 1 จำนวน 11 ข้อ

ค่า IOC = 0.8 จำนวน 1 ข้อ และค่า IOC = 0.6 จำนวน 1 ข้อ ทั้งนี้ข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด จำนวน 13 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

4) แบบสังเกตพฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ด้านเนื้อหา

เนื้อหาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ และ 3) การมีความยืดหยุ่น (Bennis, 2002, Ninchawee, 2007, Reuter, 2011, Sararattana, 2014, Lussier and Achua, 2007, Sutharat, 2004)

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

นักวิจัย	Chernin (2001)	Bennis (2002)	Counter (2002)	Sousa (2003)	Gunter (2004)	Parker & Begnaud (2004)	Coughlin (2005)	Palus & Hirth (2005)	Case & Clandel (2007)	Danner (2008)	Stoll & Temperley (2009)	Harris (2009)	DuBrin (2013)	ความถี่
ความรู้													✓	1
ปัญญา				✓	✓								✓	3
บุคลิกภาพ								✓					✓	2
การเลี้ยงดู													✓	1
แรงบันดาลใจ	✓			✓	✓									3
วิสัยทัศน์	✓	✓	✓		✓	✓								5
จินตนาการ	✓		✓					✓	✓		✓			5
ความน่าเชื่อถือ		✓			✓					✓				3
ความยืดหยุ่น		✓		✓		✓			✓	✓		✓		6
คิดเชิงวิจารณ์			✓											1
การปฏิบัติเชิงสะท้อน			✓											1
แก้ปัญหา				✓		✓								2
การคิดแบบไตร่ตรอง											✓			1
ความท้าทาย												✓		1
กล้าทำ							✓							1
กล้าพูด							✓							1
การสื่อสาร							✓							1
มองภาพรวม							✓							1
กล้าตัดสินใจ							✓							1
อารมณ์ขัน							✓							1
สามัญสำนึก							✓	✓						2
ให้ความสนใจ								✓						1
มุ่งมั่นทุ่มเท								✓						1
ให้ความร่วมมือ								✓						1

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 พบว่า โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม แบ่งเป็น 2 โมดูล ประกอบด้วย โมดูลที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1. ภาวะผู้นำ 2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3. การมีวิสัยทัศน์ (Vision) และ 4. การจินตนาการ (Imagination) โมดูลที่ 2 การมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ประกอบด้วย 1. ความหมายและความสำคัญของการมีความยืดหยุ่น และ 2. ลักษณะของการมีความยืดหยุ่น 4) กิจกรรม 5) สื่อ/อุปกรณ์ และ 6) การวัดผลและประเมินผล

2. ผลการทดลองใช้และประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จากการใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง และแบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ความรู้ของครูผู้เข้าร่วมการพัฒนา มีผลการประเมินต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานต่อไปได้ ซึ่งผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ และผู้ร่วมงานสังเกตได้ถึงความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอย่างชัดเจน

3. ผลการปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 พบว่า มีการปรับปรุงโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การจัดทำเอกสารประกอบการบรรยายในระบบออนไลน์ โดยเปลี่ยนจากศึกษาด้วยตนเองเป็นการฟังบรรยายในเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่ายพร้อมดูวิดีโอเกี่ยวกับภาวะผู้นำ และสรุปความเข้าใจจากการดูวิดีโอเป็นรายบุคคล 2) ทำแบบสรุปผลการทำงานของแต่ละกลุ่มแล้วติดประกาศเพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งให้ความรู้ ความหมาย สาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบเพื่อเพิ่มความมั่นใจและเข้าใจในเนื้อหาของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3) ตัดและเพิ่มกิจกรรมที่สามารถดึงศักยภาพและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ครูสามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย และ 4) จัดทำแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมแต่ละองค์ประกอบ

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 มีองค์ประกอบ ดังนี้ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กิจกรรม (5) สื่อ/อุปกรณ์ และ (6) การวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Boripun, 2017) ซึ่งโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย ชุดของโครงการ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา การวัดและการประเมินผล

องค์ประกอบที่ 1 หลักการและเหตุผล และองค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู เป็นทักษะสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ต้องพัฒนา เนื่องจาก

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่รวดเร็วเพื่อสู่โลกแห่งดิจิทัล การพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์จึงจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้สามารถมองโลกในมิติใหม่ที่ริเริ่มสร้างสรรค์ให้ทันและก้าวไกล โดยครูเป็นกลไกสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและทักษะในตัวนักเรียนผ่านการจัดบรรยากาศและการเรียนการสอนที่เป็นไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาครู เนื่องด้วยปัจจุบันครูยังขาดภาวะผู้นำในตนเองซึ่งเป็นพฤติกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มาตั้งแต่ต้น จึงต้องฝึกฝนให้ครูได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องสร้างภาวะผู้นำให้เกิดแก่ตนเองขึ้นมา เพื่อจะเป็นหัวใจในการสร้างทักษะสำคัญสำหรับนักเรียนยุคปัจจุบันให้มีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่สามารถปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู แบ่งออกเป็น 2 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย แนวคิด ความสำคัญ ความหมายของทฤษฎีภาวะผู้นำและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ความหมาย ความสำคัญของการมีวิสัยทัศน์ การพัฒนาวิสัยทัศน์และการสร้างจินตนาการ โดยเน้นการพัฒนาด้านกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล การรู้จักวางแผนอย่างเป็นระบบ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ (Chareonwongsak, 2007) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ในหนังสือ Super Leadership ว่า วิสัยทัศน์ หมายถึง จินตภาพในอนาคตที่เด่นชัดอยู่ในความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจสภาพปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จินตภาพดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมุ่งมั่นสู่ผลสัมฤทธิ์ที่ได้วางไว้ วิสัยทัศน์เป็นลักษณะนิสัยที่มุ่งมั่นต่อสิ่งที่เราปรารถนาให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นพลังแห่งความสร้างสรรค์ (creativity) เป็นแรงกระตุ้น (stimulation) ให้เราสามารถวางแผนได้อย่างชัดเจน ทั้งยังสอดคล้องกับ (Reuter, 2011) ได้ให้ความหมายไว้ใน Journal of Philosophia ในหัวข้อเรื่อง Is Imagination Introspective ไว้ว่า จินตนาการ หมายถึง การมีภาพที่มีเหตุผลในใจ ในขณะที่ (Kaminker, 2011) ได้ให้คำนิยามไว้ในงานวิจัย Degree of Doctoral of Philosophy ในสถาบัน Transpersonal Psychology at California University ประเทศ USA ในหัวข้อเรื่อง The Phenomenology of the mystical Imagination ไว้ว่า จินตนาการไม่ได้อยู่ที่อดีตหรือปัจจุบัน จินตนาการ หมายถึง การสร้างภาพในสมองที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต และถวิล ธาราโกษณ์ (Chantaraphakdee, 2005) ได้ให้คำนิยามของจินตนาการไว้ว่า จินตนาการ หมายถึง ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งจะช่วยให้เกิดการคาดคะเนและการวางแผนที่ดี อันจะนำไปสู่ความเป็นจริงและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

โมดูลที่ 2 การมีความยืดหยุ่น ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ และแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการมีความยืดหยุ่น โดยเน้นการปรับตัวกับผู้อื่น ยอมรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ (Sanrattana, 2014) ได้กล่าวไว้ว่า ความยืดหยุ่นจะสามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็วได้ ดังนั้นระบบต่าง ๆ ควรจะมีความยืดหยุ่นเพื่อให้บรรลุผลในสิ่งที่คาดหวังใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ (Lussier & Achua, 2007) ที่ได้ให้คำนิยามความยืดหยุ่นไว้ว่า เป็นความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ และ (Sutharat, 2004) ได้กล่าวว่า ความยืดหยุ่นเป็นการเปลี่ยนแปลงตนเองให้

เป็นบุคคลที่มีความคิดหลากหลาย ปรับตัวตามสถานการณ์ และเปิดใจกว้างสำหรับสิ่งใหม่ ๆ มีจิตใจที่ตื่นตัวพร้อมที่จะตรวจสอบความคิด และมองสิ่งต่าง ๆ

องค์ประกอบที่ 4 กิจกรรม และองค์ประกอบที่ 5 สื่อ/อุปกรณ์ โดยเน้นการฝึกฝนผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การระดมความคิด การศึกษากรณีศึกษาซึ่งเป็นการเน้นการปฏิบัติ การปรับตัว และใช้ทักษะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควบคู่กับสื่อ/อุปกรณ์ที่สอดคล้องเหมาะสมกับแต่ละรูปแบบกิจกรรม สอดคล้องกับ (Bandura, 1986) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนที่สิ่งแวดล้อมมีความเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น จุดเน้นของทฤษฎี คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการสังเกตโดยผ่านตัวแบบ (Model) โดยพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่าง 3 องค์ประกอบ คือ พฤติกรรม (behavior) องค์ประกอบของบุคคล (other personal factors) และองค์ประกอบของสภาพแวดล้อม (environment factors)

องค์ประกอบที่ 6 การวัดผลและประเมินผลโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครู เป็นการวัดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปก่อนและหลังการเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู เป็นไปในทางเดียวกับงานวิจัยของ (Worachin, 2016) ที่ใช้แบบทดสอบก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารที่เข้ารับการอบรมพัฒนาตามคู่มือการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ทั้งนี้การที่ครูสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความเหมาะสมและบริบทของนักเรียน สอดคล้องกับ (Kirkpatrick & Kirkpatrick, 2009) การประเมินผลการฝึกอบรม เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้รับการอบรมได้เพิ่มพูนประสบการณ์ด้านความรู้ความเข้าใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเจตคติของตนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น ซึ่งนิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในการพัฒนาบุคลากรทั้งก่อนทำงาน และระหว่างการทำงาน การประเมินผลการอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งในการฝึกอบรมที่จะให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้รับผิดชอบการฝึกอบรมได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการทดลองใช้และประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จากการใช้แบบทดสอบก่อนและหลัง และแบบสังเกตพฤติกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นว่า ผู้เข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ (Thanaseelangkun, 2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า ผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบความเป็นผู้นำของผู้เข้ารับการอบรมหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยมีผลให้ครูมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

นอกจากนี้ภาพรวมของแบบสังเกตพฤติกรรมภายหลังการพัฒนาภาวะผู้นำอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูมีการพัฒนาพฤติกรรมในด้านการมีความยืดหยุ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยพฤติกรรมของครูหลังเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำมีการเปลี่ยนแปลงไปจะเห็นได้จากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ นำวิธีการพัฒนากระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์เข้าไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม และที่เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนที่สุด คือ ครูมีการปรึกษาและวางแผนการทำงานเป็นกลุ่มกันมากกว่าการทำคนเดียว ซึ่งงานวิจัยของ (Thanaseelangkun, 2016) ได้สร้างหลักสูตร ประกอบด้วยการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะการติดต่อสื่อสารผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อความเป็นผู้นำของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำ พบว่า เจตคติต่อความเป็นผู้นำของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีค่าสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

3. ผลการปรับปรุงการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 จะเห็นได้จากผลการประเมิน โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ เหมาะสมมากที่สุด และหัวข้อเกี่ยวกับสื่อประกอบการฝึกอบรมมีความชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหาที่มีความเหมาะสมซึ่งมีค่าน้อยที่สุด ดังนั้น เพื่อให้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูโรงเรียนเอกชนเกิดประสิทธิผลในการนำไปใช้ผู้วิจัยจึงมีการเพิ่มเนื้อหา สื่อประกอบการฝึกอบรมและรายละเอียดในโมดูลที่ 1 ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ (Gannon, 1998) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจิตวิทยาสำหรับผู้บริหารการศึกษาในสหสวรรษใหม่ โดยมีการแสดงความคิดเห็นหลักสูตรดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไปใช้

1. เน้นการพัฒนาในด้านการพัฒนาวิสัยทัศน์ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาความคิด และจินตนาการในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารเปิดให้โอกาสให้ครูสามารถนำความรู้ในการปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง
3. การประเมินพฤติกรรมครูอย่างต่อเนื่องเพื่อศึกษาผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลัก
4. จัดให้มีการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับครูอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ และการมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในตัวเองได้อย่างดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาและวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

References

- Bandura, A. (1986). **Social foundation of thought and action: A social cognitive theory**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.
- Bennis, W. (2002). **Creative leadership**. Executive Excellence.
- Boripun, A. (2020). **prokræm phatthana phāwa phū nam fai bōrikān khōng bukkhalākōṅ nai samnakngān khēt phūnthī kānsuksā prathom suksā** [The development for a servant leadership program for personnel under the office of primary education service area]. Doctoral dissertation. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Casse, P., & Claudel, P. G. (2007). **Philosophy for creative leadership: How philosophy can turn people into more effective leaders**. Athena Press, p. 280.
- Chantaraphakdee, P. (2005). **kānphatthana phāwa phū nam yaowachon radap matthayommasuksā tōṅ plai rōngriān matthayommasuksā samnakngān khana kammakān kānsuksā naphūm thān krasuāng suksathikān doī chai krabuānkān laksut** [Development of youth leadership development for senior high school students in high school under the office of the basic of the basic education commission, the ministry of education through curriculum development]. Doctoral dissertation. Naresuan University.
- Chareonwongsak, K. (2010). **kān khit choēng wikhro** [Analytical thinking]. Bangkok: Success Media Co.Ltd.
- Chernin, P. (2001). **Creative leadership: The strength of ideas the power of the Imagination**. Vital Speeches of the Day: Xlibris, Corp.
- Coughlin. (2005). **Principles and leadership**. Englewood Cliff's Prentice-Hall.
- Counter, R. A. (2002). **To give their gifts: Health, community and democracy**. Nashville: Vanderbilt University Pr.
- Danner, S. E. (2008). **Creative leadership in art education: Perspectives of an art educator**. Thesis Master of Arts, Art Education, Fine Art: Ohio University.
- Dubrin. (2013). **Principle of leadership**. 7th edition: South-west Cengage Learning.
- Gannon, B. K. (1998). **A Curriculum in psychology for managers: Education leaders for the new millennium**. Doctoral dissertation. Massachusetts, School of Profession Psychology.
- Guntern, G. (2004). **The challenge of creative leadership**: Maya Angelou Press.
- Kaminker, J. P. (2011). **The leadership factors**. London, UK: Collier Macmillan.

- Kirkpatrick, D., & Kirkpatrick, J. (2009). **Evaluating training programs: The four levels third edition**. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- Lussier, N. & Achua, F. (2007). **Effective leadership**. Ohio 3rd edition: South-Western.
- Ninchawee, W. (2007). **kānsuksā kānmī sūanruām khōng kammakān sathan̄ suksā nai kānkamnot wisaitthat khōng rōngriān sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā sakæo khēt nung** [The study of the participation of the school board members in determining vision of the schools under the jurisdiction of the Sa kaeo education service area 1]. Master's thesis. Valaya Alongkorn Rajabhat University.
- Palus, C. J., & Horth, D. M. (2005). **The leader's edge: Six creative competencies for navigating complex challenges**. San Francisco: Jossey Bass.
- Parker, J. P., & Begnaud, L. G. (2004). **Developing creative leadership**. Portsmouth, NH: Teacher Ideas Press.
- Regional education office no.1. (2019). **rāingān sarup phonkān čhat prachum choēng patibatkān kān thopthūan phān yutthasāt kānphatthanā kānsuksā phāk nung Phō.Sō. sōngphanhārōjhoksipsām sōngphanhārōjhoksipā** [Summary report "Review the plan of the educational development strategy, region 1 2020-2022"]. Retrieved from www.reo1.moe.go.th.
- Reuter, P. (2011). **Doped: How two plants wreak havoc on the countries that produce and consume them and everyone in between Foreign Policy**. Retrieved from www.foreignpolicy.com/articles/2009/10/19/prime_numbers_doped?page=0,2.
- Sarattana, W. (2014). **phāwa phū nam: thritsadi læ nānā thatsana rūamsamai patchuban** [Leadership: Theory and various perspective of contemporary]. Bangkok: Thipvisut.
- Schleicher, A. (2020). **How can we foster creativity in school-and how will we know we are actually doing so?**. Retrieved from www.facebook.com/OECDeduSkills.
- Sinlarat, P. (2020). **yutthakān plīan khurū choēi sū khurū yuk satawat thī yīsip'et** [The battle of turning 'Kru Chai' into 21st century teachers]. Retrieved from www.seminar.qlf.or.th/Seminar/Topic/29.
- Sousa, D. (2003). **The leadership brain: How to lead today's schools more effectively**. Thousand Oaks: Sage.
- Stoll, L., & Temperley, J. (2009). **Creative leadership: A challenge of our times**. School leadership and Management.

- Sutharat, W. (2004). **khwāmkhīt læ khwāmkhīt sāngsan** [Thinking and creative thinking]. Bangkok: Suveiriyasan Co. Ltd.
- Thanaseelangkun, C. (2016). **kānphatthanā laksūt fuk ‘oprom phūā songsoēm phāwa phū nam chōēng sāngsan samrap naksuksā khru mahawitthayalai ratchaphat Nakhon Ratchasima** [The curriculum development of creative leadership encouraging for teacher students Nakhonratchasima Rajabhat University]. **Journal of Education Khon Kaen University**. 39(4), 65-73
- UNESCO. (1997). **kānrīanrū : khum sap nai tua ton** [Learning: The treasure within]. n.d. Worachin, T. (2016). **rūpbæp kānphatthanā phāwa phū nam chōēng sāngsan khōng phubōrihān sathan suksā sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā matthayommasuksā khēt 24** [A creative leadership development model for the school directors of the secondary educational service area office 24]. Doctoral dissertation. Mahasarakham Rajabhat University.